

DOGA Gnist 2022
Vanylven kommune
Sluttrapport

Verdien i en skipstunnel

BLÅMYRA + NORDPLAN

*«Får ein det til å spire å gro i sin eigen hage,
ja då har ein lukkast med ringverknande
av skipstunnelen»*

Innhold

BAKGRUNN

Innledning

PROSESS

Forstå

Definere

Utforske

Utforme

Konsept

Teste

OPPSUMMERING

Området som helhet

Tilgjengelig og oppdatert informasjon

Muligheter i lys av tunnelen

Planlagte kommunale prosjekt

Utvikle det man har

Bygge stein for stein

Bakgrunn

INNLEDNING

Vanylven kommune er sammen med Stad kommune og Kinn kommune vertskommuner for Stad skipstunnel, og skal håndtere den komplekse planleggingen, utbyggingen og forvaltningen av prosjektet i en samfunnskontekst. Gjennom Gnist ønsket Vanylven kommune å utforske hvordan vi kan utnytte synergiene fra tunnelinvesteringen for å fremme lokal skaperkraft, og gjøre kommunen og regionen mer attraktiv for både innbyggere næringsliv og besøkende:

- Hvordan sikre at båtene ikke bare passerer gjennom tunnelen, men bidrar til verdiskaping og god stedsutvikling lokalt?
- Hvordan fremme stoppeffekt langs hele kystleia, med et særlig fokus på Åheim som område?

Vanylven sliter som mange andre distriktskommunen med fraflytting og demografiske utfordringer med stadig flere eldre og færre yngre. På den andre siden er Vanylven kjent for gode og trygge oppvekstvilkår og gode tjenester for innbyggerene. Kommunen oppleves som å ha gode vilkår for bedrifter og nytableringer med lave skatteavgifter, lang kystlinje og flere næringsareal.

Stad skipstunnel er et stort etableringsprosjekt i små bygdesamfunn. Denne kontrasten mellom stort og lite, innebærer noen utfordringer, men også muligheter. Bygdesamfunnenes nærhet til Stad Skipstunnel åpner for mange muligheter ved hjelp av god tilrettelegging og langsiktig planlegging. I en avgrenset tid framover vil det oppstå et moment knyttet til tunnelprosjektet gjennom en betydelig økning i midlertidig aktivitet og befolkningsvekst i området. Vertskommunene for skipstunnelen er i så måte i en posisjon mange andre distriktskommuner drømmer om: en plutselig vitamininnsprøyting av folk og deres behov for tjenester og tilbud.

Vi ser på dette tunnelmomentet som en vind vi vet er på vei, som vil gi kraft og god bøl, men som også vil passere. Kjernen i vår tilnærming handlet derfor om å kartlegge, utforske og teste hva slags segl vi kan bygge som, når vinden er her, tar lokalsamfunnet med på reisen i generasjoner framover. Mens vi venter på bøl, må vi klargjøre båtene.

Samtidig snakker vi om en lang tidshorisont med ulike faser, som gjør at vi må tenke bredt ift. målgrupper og brukerbehov. Denne rapporten skildrer arbeidet så langt, med fokus på prosessen, erfaringer og muligheter vi ser spesielt interessante.

Prosess

Framdriftsplan:

- Mai–august: Innsiktsfase
- Juni: Midtveissamling Oslo
- August–september: Idéutvikling/konsept
- September: Avsluttende samling
- September–oktober: testing, videreutvikling
- Oktober: Leveranse

I prosessen er det gjennomført 15 møter:

- Oppdragsgiver/designteam: 8 møter
- Designteam: 4 møter
- Møre og Romsdal Fylkeskommune: 2 møter, 2 samlinger
- Vestland Fylkeskommune: 1 møte
- Stad kommune: 1 møte, 1 samling, intervju
- Kinn kommune: 1 møte, intervju
- Vanylven utvikling: 4 møter

FORSTÅ

Prosesen har tatt i bruk brukersentrert designmetodikk. Dette innebærer en grundig innsiktsfase med bruker-involvering, der oppsamlet innsikt danner grunnlaget for de forslag som er utarbeidet. Innhenting av kunnskapsgrunnlaget er gjennomført med følgende aktiviteter. Vi innledet prosessen med flere ulike aktiviteter for å treffe målgruppene på deres premiss, der målgruppene vi jobbet rundt var innbyggere, tunnellarbeidere, marine miljø og turister.

Kartlegging:

- Befaring i område
- Historie, bygg og nærmiljø
- Relevante referanseprosjekt

Aktiviteter:

- Innspillskontor Åheim og Fiskå
- Barnetråkk
- Spørreskjema
- Kreativ workshop (teamet)
- Politisk arbeidsmøte: samfunn - og arealdel
- Samtaler med ressurspersoner:
 - Innbyggere
 - Industri
 - Reiseliv
 - Tilflyttere
 - Investorer
 - Destinasjonselskap
 - Stad kommune
 - Kinn kommune
 - Møre og Romsdal fylkeskommune
 - Vestland fylkeskommune
 - Kystverket
 - Rederiforbund
 - Marin næring

Basert på brukerinnsikt og analyse er det noen stikkord som er løftet frem. Disse kan sees som kjerneord og danner grunnlag for veien videre. Kjerneordene danner et bilde av hva man er opptatt av og drømmer om av generelle behov i Vanylven og Åheim spesielt i kjølvannet av Stad Skipstunnel.

DEFINERE

Spesifisere brukergrupper

Momentet fra Stad skipstunnel har en lang tidshorison med svært ulike faser, som innebar en bred tilnærming ift. målgrupper, da det vil være ulike brukerbehov parallelt med utvikling av tunnelen. Som et ledd i prosessen definerte vi 3 tenkte brukergrupper basert på funn fra innsikten, og utviklet ulike spørsmål som kunne være relevante for gruppene. Visualiseringen var med å danne grunnlaget for de handlinger og aktiviteter vi prioriterte videre.

Linn

UNGDOM

Åheim, 19 år. Lærling.

BEHOV

- Kvar kan eg treffe vener?
- Kva jobbmoglegheiter fins her?
- Fins det rimeleg bustadutleige?
- Korleis kan eg kome meg rundt med kollektiv transport?

Ola

TILFLYTTAR

Åheim, 33 år. Tunnelarbeidar.

BEHOV

- Kvar finn eg informasjon om området?
- Kvar kan eg trene eller gå tur?
- Kvar kan eg sjå fotballkamp?
- Kvar kan eg handle i nærmiljøet?

Kari

BESØKANDE

Bergen, 45 år. På småbåtferie med familie langs kysten.

BEHOV

- Kvar kan vi fortøye båten?
- Fins det sanitæranlegg?
- Kva kan vi gjere med borna her?
- Kan vi leige sykkel for å sjå området?

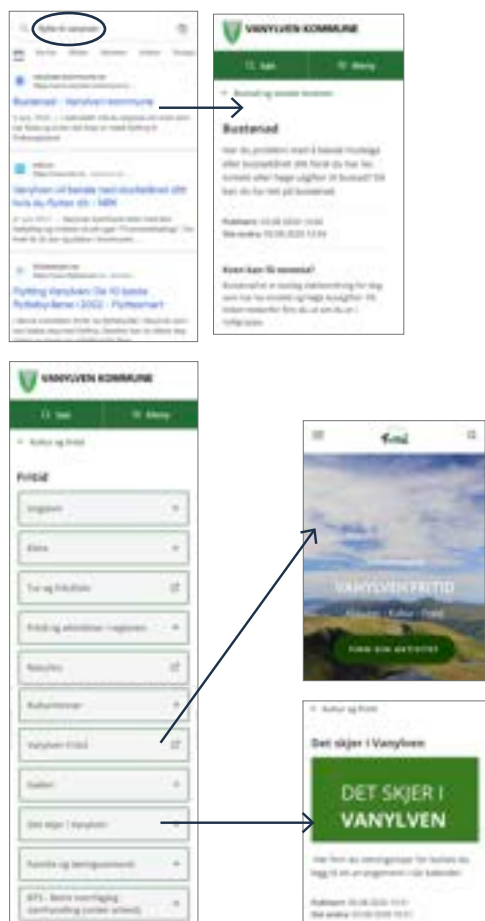
Behovskonkretisering

Gjennom prosessen så vi etter sammenfallende behov og hva som bor i ordene verdiskaping og god stedsutvikling for Vanylvens innbyggere, næringsliv og besøkende.

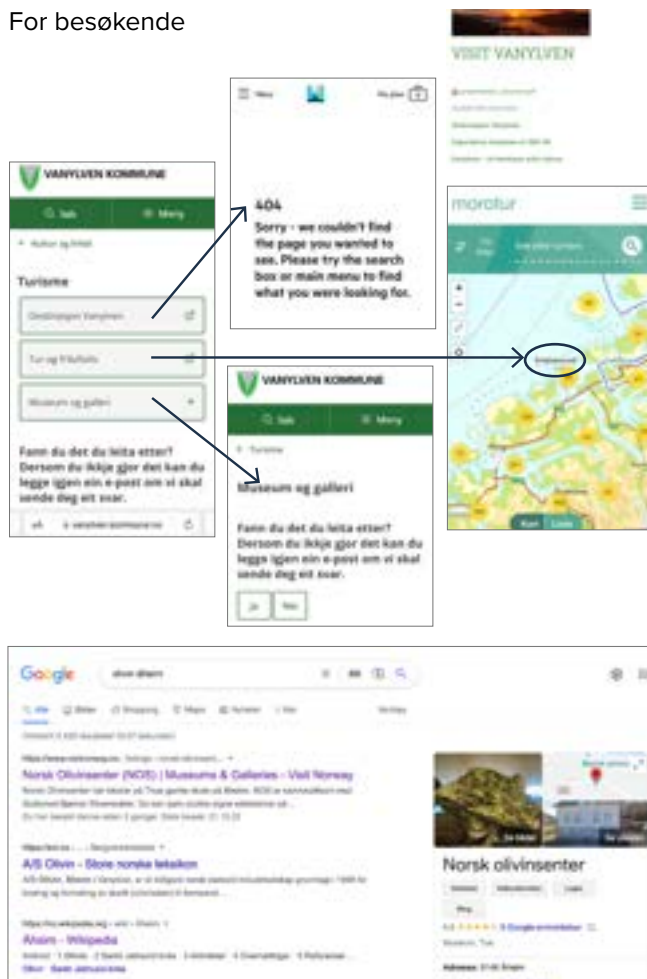
Lokalsamfunnet har relativt nøkterne drømmer og behov for fremtiden. Mange ønsker å få på plass basistilbud som sanitæranlegg, gjestehavn, kafé og treningssenter fremfor det mer ekstravagante. Innsikten forteller at brukergruppene: lokalsamfunnet, turisten, sjøfareren og arbeideren har en del sammenfallende behov. Disse behovene peker på noen utfordringer som vi ser på som muligheter:

- Det er lite kapital til utviklingsprosjekt = hvordan kan man bygge stein på stein, tuftet på eksisterende kvaliteter og muligheter? Det kan se ut som det er begrenset tilgang til kapital til utviklingsprosjekt i området per nå. Å vente på at «storkapitalen» skal komme å redde området kan være en hemske for vekst og utvikling, og skape en urealistisk forventning til kommunen om at de skal ta del i større investeringer. Kanskje handler det om å se på rolleavklaringer og ansvarsfordeling: hva kan kommunen, fylket og virkemiddelapparatene bidra med? Hva kan man få til sammen med private initiativ? Med dette som bakteppe, kan det være en god start å bygge stein på stein, tuftet på det som allerede er i området og tenke reversible løsninger.
- Det er vanskeleg å finne informasjon = hvordan kan man etablere gode informasjonskanaler, digitalt og fysisk? Behovet for informasjon er noe som tidlig utpeket seg i innsiktsfasen. Dette er et sammenfallende behov hos innbyggere, næringsliv, arbeider og tilreisende: Turistene trenger f.eks lett tilgjengelig informasjon i digitale kanaler i forkant av besøket, samt oversiktlig og tilgjengelig fysisk informasjon etter ankomst i form av f.eks skilting. Arbeiderne som skal bo i området under byggeperioden vil trenge god informasjon om hva området har å by på. I tillegg trenger lokalsamfunnet og næringsliv god og oppdatert informasjon både digitalt og fysisk som videre bygger opp under åpenhet og trivsel. Informasjonsdeling og kanaler på tvers av kommuner og fylker vil være å anbefale for å styrke og utvikle området helhetlig.

For tilflyttere

For besøkende

Eksempler på dagens digitale infrastruktur for potensielle tilflyttere og besøkende.

- Mange prosjektinteressenter og aktører = hvordan organisere arbeidet for mer helhetlig utvikling?**
 Gjennom arbeidet er det avdekket et behov for en koordinator som jobber på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Prosjektet er såpass stort at ringvirkningene strekker seg på tvers av regionen. Kystverket er inne på statlig nivå, med ansvar og prosjektledelse for selve tunnelbyggingen. Massehåndtering og fordeling, merkevarebygging, destinasjonsutvikling og infrastruktur er temaer som hver kommune jobber med hver for seg og delvis samarbeider om, men det viser seg at ingen har full oversikt og sitter med en felles agenda for regionen. For eksempel, det er per i dag ingen som vet hvem som skal beslutte hvilke forslag/prosjekt som får tildelt tunnelmasser og eventuelt hvor mye. Uten en god regional prosjektledelse på et prosjekt av denne størrelsen oppstår det lett kommunikasjonsutfordringer, blindsoner, overlapp mellom kommunene, og uklare, trege beslutningsprosesser, fordi ingen har det overordnede ansvaret.
- Det finnes ikke basiservice = hvordan kan man etablere sanitæranlegg, vaskeri, lading, selvbetjent kiosk?**
 Mange peker på at det mangler enkelte servicetilbud som f.eks sanitæranlegg, vaskeri, lading for bil og båt og selvbetjente kiosker på Åheim. Her kan kanskje kommunen spille en viktig rolle ved å gå i dialog med private aktører og få til offentlig-privat samarbeid. Kan kommunen f.eks. gå i dialog med det lokale havnelaget? Det er flere eksempler på slike samarbeid der det lokale havnelaget i samarbeid med kommunen har tilrettelagt for bobilparkering, sanitæranlegg i tilknytning til både gjeste- og småbåthavn. Her kan det kanskje være muligheter for inntjening både for havnelaget og kommunen. En kartlegging og prioriteringsliste over tiltak som bør på plass vil være å anbefale i i god tid før byggestart for Stad skipstunnel.
- Det er få møteplasser og tilbud = hvordan styrke eksisterende sentrum og skape gode møteplasser?**
 Mange løfter fram viktigheten av møteplasser både i inne- og utemiljø. Kanskje vil det være formålstjenlig å styrke/videreutvikle eksisterende sentrum der folk allerede trives og oppholder seg, fremfor å etablere møteplasser andre steder? Dette kan være lavhengende frukt og utvikles over tid. Om man tenker at hver møteplass skal være til nytte for flere brukergrupper, vil det utpeke seg interessante kriterier å jobbe ut i fra.

- Det er lange avstander til sjøs/på land = kan man etablere transportmidler til utleie og gode sykkel/gangveier? En kjent problemstilling i Distrikts-Norge og langs kysten er lange avstander på land og til sjøs. For å gjøre det enklere å forflytte seg og ta i bruk området i større grad, vil det vil være av stor verdi å etablere transportmidler i området for blant annet tilreisende. I tillegg til turistene, kan også forretningsreisende samt arbeidere i en brakkerigg ha god nytte av slike tilbud – være seg bilutleie, båtutleie, sykkelutleie etc. For å ytterligere tilrettelegge for bruk av sentrum for alle brukergrupper, men spesielt for lokalbefolkningen, vil det være av stor verdi å etablere flere gang- og sykkelveier. Her kan kommunen spille en viktig rolle i tett dialog med lokalbefolkningen.
- Det er få overnattingssteder = kan man benytte bostedsrigg for tunnelarbeidere som blir gjesteovernatting? Innsikten viser et relativt begrenset utvalg av overnattingstilbud for tilreisende på Åheim. Lokalbefolkningen er urolig for at et slikt begrenset tilbud kan redusere synergiene fra Stad skipstunnel. Har man ikke tilbud, reiser gjestene raskt videre. Kan man f.eks tenke gjenbruk av boligrigg etter at arbeiderne har reist og Stad skipstunnel er ferdig? Om dette kan være et interessant alternativ bør kommunen se på muligheter og alternative områder.
- Det eksisterer få ankringsplasser for gjester = kan man etablere en gjestehavn? Det er per i dag begrensede muligheter for gjester å fortøye båten på Åheim. Om man ønsker at sjøfarende skal få muligheten til å oppleve området, er en god gjestehavn noe som bør prioriteres fra kommunens side. Kartlegging av mulige løsninger i tett dialog med naturlig involverte parter vil være viktig. Relevante spørsmål kan være: Hva trenger tilreisende? Kan man få til offentlig-privat samarbeid? Kan man videreutvikle eksisterende infrastruktur? Viktige parter for medvirkning kan være: turistene grunneiere, investorer, lokalsamfunnet, fylkeskommunen, frivillige, næringsliv etc

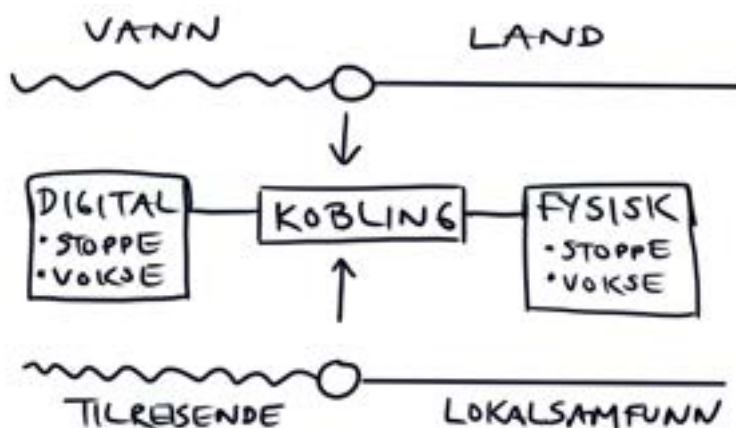

UTFORSKE

Idéutvikling

Med bakgrunn i gjennomført behovskonkretisering, jobbet vi videre med å utforske muligheter og konsept som kan bidra til å forbedre dagens utfordringer. Denne fasen handlet om å åpne opp og jobbe med konseptutvikling, der vi utforsket varierte idéer innenfor både digitale og fysiske rom, samt brukte visualisering og historiefortelling som hjelpemidler for å teste retninger.

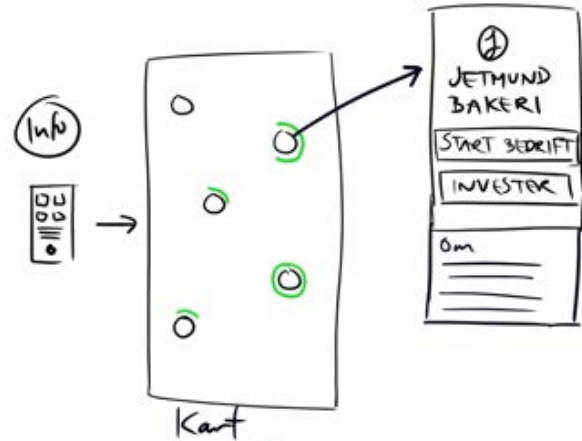
Stikkordet koblinger ble grunnleggende for arbeidet videre: vi har utforsket ulike måter å koble vann og land, tilreisende og lokalsamfunn, samt regionen som helhet for å skape sterkere ringvirkninger. Dette gjalt både digitale og fysiske løsninger.

Digitale idéer:

Stad Skipstunnel med byggestart i 2024, vil føre til økt antall besøkende i området, men også forventet stor aktivitet under byggefasen. Utfordringen i bygdene rundt tunnelen er at det per i dag er få tilbud for arbeidene, tilreisende og lokalbefolkningen. Innsiktsfasen i Gnist viser også at det kan være en utfordring å skape engasjement hos lokalbefolkningen på grunn av usikkerhet rundt tunnelen, den lange tidshorizonten og at det er vanskelig å se for seg hvordan det faktisk kommer til å bli. Vi så derfor nærmere på hvordan vi kunne øke engasjementet hos innbyggere til å være med å utvikle regionen i samspill med eksisterende næringer og det offentlige.

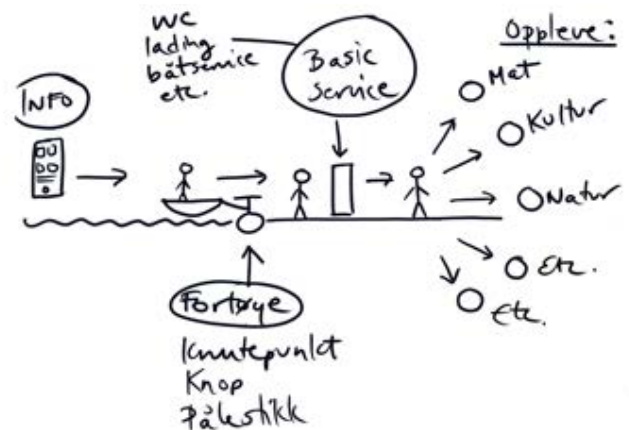
Vi utforsket blant annet hvorvidt man kan utvikle en digital plattform der spillifisering som metode benyttes for å skape økt engasjement og motivasjon hos innbyggerne, gjennom et tenkt framtidsscenario for Åheim. Inspirert av eksisterende digitale tjenester med høy bruk av motivasjonsmetoder (feks Apple Fitness), så vi på muligheten for å utvikle et "spill" med en rekke varierte turn-key næringskonsept som gjør det lettere for potensielle drivere og investorer å se potensialet i bygda, samt gå fra idé til handling. Et digitalt byggeprosjekt som skapes av innbyggerne parallelt med tunnelen, og der konseptenes prosessnivå beveger seg prosentvis framover gjennom byggeperioden?

Ved å designe konsept basert på sammenfallende behov fra brukergruppene ønsker man å inspirere til vekst og utvikling i lokalsamfunnet. Kanskje kan det sitte potensielle tilflyttere et annet sted i landet som klikker på de ulike konseptene og som ønsker å flytte og satse? Kanskje det sitter flere blant lokalbefolkningen som lenge har drømt om å starte for seg selv og nå ser "tunnelmomentet" som en god start og grobunn for videre satsing? Kanskje sitter det en investor lokalt sammen med flere som ønsker å bidra til steds- og næringsutvikling i lokalsamfunnet og støtte opp om et eller flere konsept?

Fysiske idéer:

For å fremme stoppeffekten og sikre at båtene ikke bare passerer, er det grunnleggende at man har steder der man kan ankre opp. Vi utforsket ulike forankringsmetoder og fortøyningskonsept. Kan man for eksempel se for seg en "påle" på land der båt fortøyes, som er koblet digitalt til en mobilløsning med kart som viser info om sted og historier? Kan pålene plasseres langs kysten, og man kan samle poeng på de forskjellige ankringspunktene?. En kombinert fysisk/digital løsning der man samler stopp leia og bli kjent med kystens perler samtidig? Videre utforsket vi om man kan bruke eksisterende flytebrygge-konstruksjoner for å skape module gjestehavner? Og bør man prioritere å styrke aksene mellom havn og sentrum gjennom gode gangveier, uterom for ulike målgrupper etc?

Funn

Vi erfarte at én stor og eksepsjonell enkeltløsning ikke vil være tilstrekkelig ved store og komplekse utviklingsprosjekt som strekker seg over kommune/ fylkesgrenser og i små bygdesamfunn med begrenset eksisterende infrastruktur og økonomi.

I slike prosjekt vil tydelige system for planlegging av flere tiltak av varierende størrelse, omfang og innenfor flere kategorier (digitalt/fysisk) kunne skape mer robuste resultater og realiserbare løsninger. Å vente på at Stad Skipstunnel og storkapital utenfra skal «redde» utvikling og vekst i området kan være sårbart. Kanskje kan dette føre til et vakum for utvikling lokalt?

Åheim er per i dag et knutepunkt og veikryss for reisende på land, men kan også bli et attraktivt veikryss og knutepunkt langs leia om man legger til rette for det. En del basisfunksjoner mangler og bør på plass om man ønsker økning i tilflytting og tilreisende. Basisfunksjonene vil ikke i seg selv utløse store investeringer, men vil utgjøre en stor forskjell for lokalsamfunnet og for tilreisende sin trivsel og opplevelse av området.

I stedet for å bygge nytt er det lavthengende frukt å styrke det man allerede har og samle tilbudene og møteplasser i nærheten av hverandre. Her bør kommunen kunne spille en viktig rolle og evt. gå i partnerskap eller bidra med tilrettelegging for private initiativ. Ulike sentrumsfunksjoner kan etableres og utvikles gjennom den økte aktiviteten som Stad Skipstunnel kan føre med deg under byggeperioden.

Knop 3 – Fokus: Skape det vi trenger

Ved at man i «ventetiden» har utført Knop 1 og 2 i knutesystemet ligger alt til rette for at man har god kunnskap om det som bør skapes av det som mangler. Hva bør prioriteres? Hvem er aktørene? Kan man få til offentlig/private samarbeid? Her kan kommunen, vekstselskap og virkemiddelapparat spille en sentral rolle som tilrettelegger med blant annet hurtig saksbehandling, kompetanse, dialog og gode rammebetingelser.

Om man tar tak i sammenfallende behov for de ulike brukergruppene: lokalsamfunnet, turistene, tunnelarbeideren og marine næringer, gir det en god pekepinn for hva som vil være smart å satse på. Ved at flere av brukergruppene har samme behov vil kunne tilsi at man har god grobunn for inntjening for de som ønsker å satse og skape.

TESTE

Som et ledd i prosjektet ønsket vi å teste og avsjekke konsept og idéer med oppdragsgiver, Gnist-apparat og fylkeskommunene. En av anbefalingene fra fylkeskommunene var at man i eventuelt videre arbeid med skisserte konsept utover gjennomført Gnist-prosedyre videreutvikler konkrete og gjennomførbare forslag for å tydeligere identifisere hvilke regionale virkemidler som kan være aktuelle framover for realisering.

Det ble også pekt på verdien av regional dialog, der fylkeskommunene kan bidra og støtte med blant annet viktig kompetansedeling innen stedsutvikling. Det ble også nevnt viktigheten av å bygge videre på det som allerede er i Vanylven og Åheim, noe som samsvarer godt med konseptet KNOP:

Oppsummering

OMRÅDET SOM HELHET

Flere har i innsikten pekt på at fylkes- og kommunegrenser kan være en hemske for helhetlig utvikling i regionen. Stad Skipstunnel favner om to fylkeskommuner og tre kommuner. Tilreisende ser på området som helhet og forholder seg derfor ikke til offentlige geografiske grenser.

Mye av arbeidet som er gjort i dette prosjektet er relevant og overlapper oppgaver for prosjektledelsen til ringvirkingsprosjekt for Stad skipstunnel. Det anbefales at rådgivere som får tildelt oppdrag setter seg inn i arbeidet som er gjort i Gnist-prosjektet for å unngå dobbeltarbeid og unødig slitasje på eventuelle intervjuobjekt.

Å vente på at Stad Skipstunnel og kapital utenfra skal «redde» utvikling og vekst i området kan være sårbart. Kanskje kan dette føre til et vakuum for utvikling lokalt? Kanskje vil det være hensiktsmessig fremover å løfte og hjelpe de små initiativene som spirer i området og heller se på skipstunnelen som en bonus?

Noen tiltak i ren kommunal regi kan dermed være de enkleste å gjennomføre. Et godt samarbeid mellom lokale aktører og kommune kan utløse flere tiltak. Ildsjeler, næringsliv og andre private aktører bør inviteres til å bidra og gis spillerom.

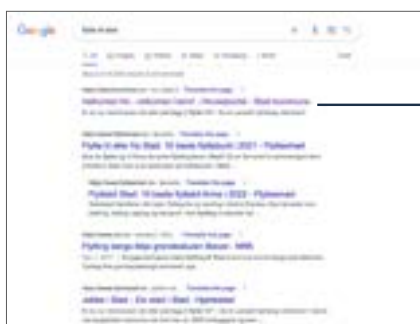
Fylkeskommunen kan kobles på konkrete prosjekt og sitter på kompetanse, finansiering og kan være en viktig sparringspartner i videre arbeid med stedsutvikling.

Man bør i første omgang se om man kan bruke eksisterende bygg for nye tiltak i sentrum. Om det ikke er egnet kan man vurdere å bygge nytt eller erstatte eksisterende.

TILGJENGELIG OG OPPDATERT INFORMASJON

Innsikten forteller at tilgjengelig og oppdatert informasjon om muligheter, aktiviteter, opplevelser og tilbud i Vanylven og Åheim er et stort behov for flere av brukergruppene. Utdatert og manglende informasjon, kompliserte digitale kundereiser kan raskt etablere et negativt inntrykk, da publikum i dag forventer sømløs, oppdatert og lett tilgjengelig digital informasjon. Inspirerende og nyttig informasjon vil kunne bidra til engasjement hos innbyggerne og økt interesse hos tilflyttere og besøkende.

- Kommunen bør støtte opp om etablering av nettverk for nyinnflyttere og fastboende.
- Gjøre informasjon om mulighetene i kommunen og på Åheim lett tilgjengelig: enten som informasjon på kommunens nettside + ved å sikre at informasjon kontinuerlig er oppdatert og synkronisert på Google etc, og/eller ved hjelp av en egen nettside som lenker videre (samarbeid kommune/vekstselskap)
- Utarbeide en strategi for fysiske skilt og informasjon om turløyper, geologiske forhold etc.

MULIGHETER I LYS AV TUNNELEN

Gjennom arbeidet har det kommet opp to konkrete muligheter for økt aktivitet:

Defloat

Kanskje kan det være aktuelt for kommunen å kontakte Defloat AS – Desinfiseringsanlegg for båter og utstyr for mulig etablering av stasjon for desinfeksjon, bunkring og lett mekanisk støtte i kommunen? Dette kan gi arbeidsplasser og ringvirkninger.

Boligriggen for tunnelentreprenør

Kanskje bør kommunen se på muligheter å plassere boligrigg i Åheim sentrum. Det er entreprenøren selv som velger plassering ut fra hva som gir totalt sett beste betingelser. Entreprenøren bør derfor få tilbud om ferdig opparbeidet riggplass med fremført infrastruktur.

PLANLAGTE KOMMUNALE PROSJEKT

Av de kommunale planlagte prosjektene er nytt steinsenter og nye omsorgsboliger de største.

Nytt steinsenter

Kanskje det vil være hensiktsmessig at kommunen går i dialog med driverne av Norsk Olivinsenter for å høre hvilke framtidsplaner de har fremover. Kan det for eksempel være aktuelt med en større satsing sammen med kommunen? Et eventuelt nytt steinsenter bør sees i sammenheng med annen eksisterende og planlagt næringsutvikling og møteplasser på Åheim. Kanskje kan det være muligheter for å samlokalisere nytt steinsenter og peridotplass? For eksempel kan byggingen av tunnelen være en del av utstillingen i steinsenteret med blant annet interessante mineraler og bergarter fra tunnelen. Utforming og plassering av nytt steinsenter bør planlegges godt maksimere synergier for resten av Åheim sentrum. Man bør være åpen og utforskende i planleggingen for å gi mest mulig bruk og kvaliteter for lokalmiljøet: Bør for eksempel steinsenteret være et rent «uteanlegg» i kombinasjon med peridotplass og leikeareal i sentrum? Kanskje som et supplement til eksisterende steinsenter, eller kan det være en ny Peridotkafe? Steinsenteret er i utgangspunktet en kommunal investering, men kan ha private leietakere/drivere.

Omsorgsboligene

Bør sees i sammenheng med annen eksisterende og planlagt næringsutvikling/ møteplasser på Åheim. Utforming og plassering av omsorgsboliger bør planlegges godt for å få ut potensialet i synergier for resten av Åheim sentrum. Inngangen til omsorgsboligene bør gi en aktiv fasade mot sentrum. Kan den nye kafeen/ bibliotekfilialen på Åheim være inngangspartiet til de nye omsorgsboligene og nytt steinsenter? Omsorgsboliger og steinsenter kan plasseres i Åheim sentrum. Det planmessige rammeverket må tilpasses dette.

UTVIKLE DET MAN HAR

Innsikten forteller om at man kanskje ikke drømmer om de store omveltningene, men har relativt nøkterne behov og drømmer. Nye tiltak bør basere seg på faktiske behov og ta vare og utvikle det man allerede har. Fra innsiktsfasen har vi prioritert behov nedenfor som vi tenker kommunen bør bidra til å dekke:

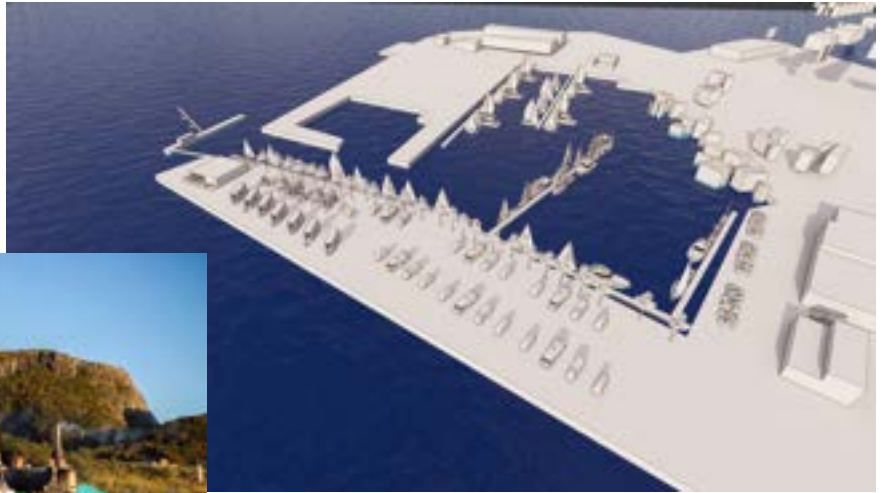

Åheim trenger bedre og flere møteplasser

- Olivinhallen og skolen er i dag etablerte møteplasser. Kan bruken av Olivinhallen utvides og styrkes som møteplass? Kan det kombineres som treffpunkt for nyinnflyttede med for eksempel innebandykveld, filmkveld med mer? Her er potensiale stort med ytterligere samarbeid mellom kommune som huseier og brukergruppene.
- Kafehjørnet på Coop er i dag en viktig møteplass. Hva trenger Coop for å utvikle denne møteplassen? Kan den utvides til regulær kafedrift? Kan den kombineres med bibliotekfilial i et annet lokale? Kan kommunen bidra på noen måte sammen med private?
- Lekeplass for barn ved dagens matbutikker. Optimalisere uteområdet mellom ved de to matbutikkene for å få gode møteplasser ute og areal som inviterer til aktiviteter og samvær. Se på trafikk / parkeringssituasjon med nye øyner. Kommunalt og privat tiltak?
- Badstue, lekeplass og stupetårn kan etableres i forbindelse med ny gjestehavn? Til inspirasjon: Badstue på Andanes - dynamittlageret - Volda kommune. Kan gjøres i kommunal regi eller privat.
- Kontorfellesskap for de som jobber desentralisert har fått høy aktualitet etter Covid 19. Kan det for eksempel etableres i de tidligere lokalene til Møbelringen eller banken? Hvilke bistand fra kommunen trenger huseiere for å få det til? Til inspirasjon: PEAK Sunnfjord | kontorfellesskap for etablerere og virkemiddelapparatet. Privat initiativ med støtte fra kommunen.

Foto: Stokkøya Strandhotell

Gjestehavn

- Det vil trolig bli behov for gjestehavn når tunnelen åpner. Om gjestehavna ligger i gåavstand til sentrum av Åheim kan man oppnå økt aktivitet. Kommunen er i gang med planlegging av steinbasert småbåthavn i Breivika. Kan for eksempel båtene som ligger i dagens småbåthavn ved Sibelco flyttes dit, og frigi plass til gjestehavn?
- Eller kan havnebassenget ved dagens småbåthavn utnyttes bedre ved å utvide havna fra fyllingen på sørsiden i stedet for å bygge i Breivika?
- Pga. momskompensasjon bør man kanskje se på muligheter for at Småbåtlaget står for utbygging av gjestehavn?
- Hva trenger Småbåtlaget fra kommunen for å lykkes?
- Kan på sikt utvides med sanitæranlegg/kafe/bobilparkering/ lading av elbåter og utvidet gjestehavn som betongflytemoloer i fjorden.
- En flytemolo på 50 x 4,5 meter med kjeller koster ca 3 millioner. Flytemolo - Ulstein Betongindustri

Bolig

- Kommunen bør planlegge for attraktive boligtomter, og tilrettelegge for ulike beboere med ulike typer boliger, 1, 2 og 4 manns for eksempel.
- Det bør være tilgang til prøveboliger. Mikrohus kan kjøpes av kommunen eller private i forkant av byggeperioden av tunnelen, slik at funksjonærer og besøkende fra for eksempel Kystverket kan bo.
- Etter skipstunnelbyggingen kan disse mikrohusene bli prøveboliger med både kort- og langtidsutleie. Et mikrohus koster ca 1 million pr stk.

BYGGE STEIN FOR STEIN

Stad skipstunnel er nok ikke løsningen som alene vil løse Vanylvens demografiske utfordring med nedgang i folketall og alderssammensetning. Tilbakemeldingene fra virkemiddelapparatet og fylkeskommunene tilsier at økt verdiskaping i kommunen generert av skipstunnelen er en bonus som man nødvendigvis ikke skal regne med.

Det har framkommet at store utviklingsprosjekt i små lokalsamfunn kan dra nytte av en tydelig systematisk prosess, der tiltak prioriteres stegvis for å håndtere muligheter, utfordringer og ringvirkninger til det beste for området og innbyggerne.

Erfaringer fra andre Gnist prosjekt tilsier at godt lokalt forankret stedsutvikling er det som fungerer best for å øke bolyst. Man må ta tak i de kvalitetene som kommunen har i dag og bygge videre på det med lokalbefolkningens behov som utgangspunkt. Flere mindre og stegvise grep i Åheim sentrum vil ha god effekt. Det som gagnar lokalbefolkningen, vil også gagne de besøkende.

UTARBEIDET AV:

Blåmyra AS
blaamyra.no

Nordplan AS
nordplan.no

Rapporten er utviklet i samsvar med engasjement for Vanylven kommune/DOGA Gnist 2022. Premisser som ikke er avdekket grunnnet prosjektet sitt omfang, kan ved senere kartlegging virke inn på mulighetsrommene for studien. Blåmyra og Nordplan er ikke ansvarlig for direkte eller indirekte følger av innholdet i denne presentasjonen.

Kilder er kreditert så langt det lar seg gjøre. Ein god del tekst, bilder og grafikk er hentet fra internett. Eventuell bruk av dette materialet må rettighetsklareres hos opphavsperson.